

2018 EYLÜL DÖNEMİ SEMİNER ÇALIŞMASI

EĞİTİME ALTERNATİF YAKLAŞIMLAR

Eğitim: Bir Kitle İmha Silahı, Zorunlu Eğitimin Karanlık Dünyasına Bir Yolculuk
(John Taylor Gatto)

- **Ulus devletlerin kuruluşu ve sanayileşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan zorunlu okul eğitimi** farklı sürelerle de olsa dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda uygulanmaktadır. Bu uygulamanın müspet ve menfi sonuçları da tüm dünyayı ilgilendirmektedir. Dünyada zorunlu eğitim süreçlerinde ortaya çıkan problemlerin tespitine ve bu problemlerin çözümüne yönelik birçok çalışma yapılmaktadır. Diğer çalışmalar ise çözümün zorunlu okul eğitim sistemini ıslahta değil tamamen ortadan kaldırılmasında olduğunu dile getirmektedir.
- Amerika'nın çeşitli okullarında yaptığı öğretmenliği yazdığı bir yazıyla bırakan yazar, kitabın yazılış amacını şöyle ifade etmektedir: **Öğretmenlik kariyerimin ilk ayından itibaren girdiğim sınıflarda entelektüel gücün, yaratıcı sezginin ve iyi karakterin seviyesinin hep azaldığını ve aslında benim de tam olarak bu iş için para aldığımı fark ettim.** Okul artık sanayicilerin siparişi üzerine tanzim edilen bir davranışsal eğitim laboratuvarına dönüşmüştür.
- Yazara göre zorunlu eğitim Birleşik Devletlerde on dokuzuncu yüzyıl boyunca yerleştirilmeye çalışılmışsa da dışlerini tam anlamıyla 1905- 1915 yıllarında ülkeye geçirmiştir. **İyi insan ve vatandaş yetiştirmek ve herkesin elinden gelenin en iyisini yapmasını sağlamak** zorunlu okul eğitiminin gerekçesi olarak gösterilse de yazara göre bundan daha büyük bir yalan yoktur. Asıl amaç **mümkün olduğunca fazla sayıda bireyi, tehdit oluşturmayacak bir düzeyde tutmak, standartlaşmış bir vatandaşlık öğretisi yaymak, başkaldırı ve özgünlüğü öldürmektir.** ABD'de ve dünyanın her yerinde eğitimin amacı budur.
- Zorunlu okul eğitimi devriminin kapalı kapılar ardında alınan bazı kararlar ve gizli ajandalar eliyle gerçekleştirildiğini belirten Gatto'nun ısrarla üzerinde durduğu düşünce, ABD'de yerleştirilen zorunlu eğitimin köklerinin Prusya askeri devletine dayandığıdır. Yazara göre Amerika'daki eğitim anlayışı Prusya kültüründen devşirilmiştir: **Çocuklar mutlak anlamda siyasi devletin malıdır, kolayca yönetilmeleri ve güç bulamamaları için önce kendilerine daha sonra da ailelerine, geleneklerine, kültürlerine, dine ve değerlerine yabancılaşmalıdır.**
- Dünya savaşlarının **Alman eğitiminin kaçınılmaz bir sonucu** olduğu ve bu **eğitimin halkı kontrol altında tutmada** "beşinci bir kol" görevi gördüğü şeklindeki düşünceleri de alıntılayan yazar, Prusya eğitim sisteminin **köle ruhlu insanlar ortaya çıkardığını** belirtmektedir.

- Gatto'ya göre "zorunlu eğitim" düşüncesinin tarihi aslında daha da eskidir ve Platon'dan beri birçok ütopyacı yazar bunun zeminini hazırlamıştır. Bu manada yazar **Calvin, Francis Bacon, Spinoza, Thomas Hobbes, Charles Darwin** gibi isimleri özellikle "fişlemektedir."
- Yazar ayrıca zorunlu eğitimin Amerika'da bir sistem olarak yerleşmesinde güçlü ama görünmez bazı kuvvetlerin olduğunu ve bu karanlığın tespiti kitabının amaçlarından birini teşkil ettiğini belirtmektedir. Görünmez bir hükümetin **ülkenin okullarını ahtapot gibi sardığını ve yeni okul politikalarının kamuoyunun gözlerinden uzaktaki vakıf binalarında kotarıldığını** aktaran yazar özellikle **Rockefeller, Carnegie ve Ford vakıflarının** isimlerini zikretmektedir.
- 1896- 1920 yılları arasında bu **vakıflar sanayici ve sermayedar gruplarına, üniversite kürsülerine, araştırmacılara ve okul idarecilerine ciddi yatırımlarda bulunarak mevcut okul sisteminin kurulmasında** rol oynamışlardır. "Eğitim tröstü" olarak isimlendirilen bu grupların amacının "**gençlere itaat idealinin benimsetilmesi**" olduğunu belirten Gatto, bunu delillendirmek için farklı tarihlerdeki toplantılarda alınmış kararların ve söylenmiş sözlerin metinlerine de kitapta yer vermektedir.
- Yazara göre bu grupları harekete geçiren şey **iktisadi fikirdir**. İyi ahlaki değerlere, vatandaşlık becerilerine ve şahsi gelişime sahip olma amaçları, kurulan yeni eğitim sisteminde "**iş adamları ve politikacılar harcasın diye hazır bekleyen bir insan kaynağı oluşturmak**" şeklinde yeni bir dördüncü amaç ile değiş tokuş edilmiş ve okul endüstrinin bir kolu olmuştur.
- İş çevrelerinin "üretimin ihtiyaçlarına göre insanların arzularının kamçılanması" şeklindeki hedefine akademisyen, hukukçu, politikacılar da hizmet etmiş ve **okullar, tüketicimin en önemli yaşama amacı olarak öğretileceği yerler** olarak seçilmiştir. Öte yandan istihdam ihtiyaçlarına göre kasılıp genişleyen olağanüstü bir **iş üretme projesi** olan okul, ABD'deki en önemli işveren haline almış ve **ders kitabı yayıncıları, müteahhitler, emlakçılar, servisçiler, süt satıcıları** ve nice çıkar grupları için birer sigorta poliçesine dönüşmüştür.
- Amerika'da zorunlu eğitimin tesisinin tarihi ve fikri arka planını böylece çizen yazar daha sonra -kendi öğretmenlik tecrübelerine de dayanarak- zorunlu okul eğitimi sürecinde yaşananlara ve sürecin öğrenciler üzerinde açtığı hasarlara dair açıklamalarda bulunmaktadır. Gatto, okuldaki eğitim süreçlerini yönlendiren **pedagoji, eğitim psikolojisi ve öğretmen yetiştirme programlarına** "düşman" olduğunu açıkça belirtmektedir.

- Ona göre **okul eğitimi aracılığıyla dayatılan toptancı psikoloji öğrencilerin biricikliklerini ölüme mahkum etmiş**, uzmanlaşan pedagoji okul kurumunu şirketler ekonomisinin hizmetine sokmuştur. E.Thorndike'in **Eğitim Psikolojisi** literatürünü **Rockefeller vakfının desteğiyle oluşturduğunu** söyleyen yazar, yine bu gibi vakıf ve kuruluşların ortak çabalarıyla yürürlüğe konan Davranış Bilimi Öğretmeni Eğitimi Projesine de değinmektedir. Bu projeyle **öğretmenler sosyal psikolojinin buyruk ve reçetelerini sınıflarda pratik eyleme dönecek terapistler olarak tanımlanmış**, çocuklar davranışsal psikolojinin içine çekilmiş ve sınıflar tam ölçekli bir psikolojik manipölasyon laboratuvarına evrilmiştir.
- **John Dewey, William James, Benjamin Bloom** gibi eğitim psikolojisinin önde gelen isimlerini bu projenin yürürlüğe konmasından sorumlu tutan yazar, özellikle Bloom'un taksonomisini sosyal işletmecilerin ve iş sektörlerinin rahatlığı için **bireyleri sınıflandırmaya yarayan bir araç** olmakla suçlamaktadır. Öte yandan çocukları öğretmenlerin anlık sorularına doğru cevap verme yeteneklerine göre zorla sıraya koyan bu psikolojik süreçler ya patolojilerin artmasına ya da yeni patolojilerin "uydurulmasına" sebep olmaktadır.
- Okullarda **devamlı surette sınıflandırmalara ve bölünmelere tabi tutulan çocukların ilerleyen yıllarda aynı uğurda bir araya gelmelerinin olası olmadığına** dikkat çeken Gatto, okullaşma deneyiminin bel kemiği haline gelmiş standart testlere özellikle savaş açmıştır.
- **Yanıltıcı ve güvenilmez bilgi üreten ve gerçeklikle bağlantı kurmayan testler**, kazananı ve kaybedeni eşit bir şekilde mahveden bir toplumsal kontrol silahına dönüşmüştür. **"Dikkat sorunu", "öğrenme yetersizliği"** gibi aslında var olmayan problemler üreten test endüstrisi sayesinde **birilerinin cebine milyarlarca dolar para girmektedir.**
- Gatto'ya göre okullaşma sürecinin en kötü sonuçlarından biri **çocukluk süresinin uzaması** olmuştur. On dokuzuncu yüzyıldaki **anaokulu hareketini ve çizgi filmleri** de çocukluğun uzamasını amaçlayan projenin bir parçası olarak gören yazar, çocukların zihinlerini gerçek dünya fikirlerinden uzaklaştırdıkları için hayali karakterlerle dolu çocuk gelişim teorilerini şiddetle eleştirmekte ve ailelere çocuklarının **çocukluk sürelerinin uzamasına asla izin vermemelerini** telkin etmektedir.
- Yazara göre **eğitim psikolojisinin bir uzmanlık alanına dönüşmesi** ve okullarda uygulanmasıyla **çocuklar uzmanların eline "terk edilmiştir"**. Bunun sonucu ise **çocukların, ailelerinden, özgün şartlarından, değerlerinden, geleneklerinden, beklenti ve tecrübelerinden koparılması** olmuştur.

- Yazar kitap boyunca okullarda cereyan eden uygulamaların sonuçlarına dair önemli tespitlerde bulunmaktadır. Okulun "zamanı parçaladığına" dair tespiti bunlardan biridir. Kesintisiz ve derin bir uyku gibi kesintisiz uyanıklık zamanının da aynı derecede hayati öneme sahip olduğunu belirten yazara göre **okul, zil sesleri, bağrıışmalar, ziyaretçiler vs. gibi şeylerle on iki yıl boyunca öğrencilerin dikkatlerinin bölündüğü, yoğunlaşma yeteneklerinin baltalandığı ve psikolojilerinin alt üst edildiği bir yerdir.** Okullarda ısrarla çalan zillerin ayrıca sorumluluktan kaçmayı sağlamak gibi bir görevleri de vardır.
- Yazarın okulla ilgili diğer tespit ve tanımları ise şunlardır: Okul, **kendisinin dışındaki gelişme yollarının aleyhine çalışan bir kurumdur.** Aktif bir şekilde üretmekten alıkoyarak **çocukları pasif tüketiciler haline getirir.**
- Okula girdiği andan itibaren "yapma" talimleriyle karşılaşan öğrencilerde **kayıtsızlık** baş gösterir. **Başkalarının çıkar ve ilgileri etrafında bina edilmiş okul** gençlerde daimi surette bir **"ait hissetmeme"** duygusu besler.
- Okul, **bir fiziksel ve psikolojik çirkinlik oluşturma atölyesidir.** Sınıflarda 12 yıl boyunca **hareketsiz bırakılmak, zil sesleriyle oluşturulan stres, kantinlerdeki sağlıksız yiyecekler** bu çirkinliği besleyen unsurlardır. Sabit matematiksel kategorilere yerleştirilen çocukların ahlaki ve manevi bütünlükleri bozulur, **zorla bir araya getirilen öğrenciler git gide ahlaki olarak "kokmaya" başlarlar.**
- **Gerçek meselesi** öğrenmek değil, **"başarı" olan okul öğrencilerin kendileri adına bir şeyle öğrenme şevkini söndürür,** kendileri adına düşünme melekelerini ve kendi başlarına kalabilme becerilerini ellerinden alır. Okul, iyi bir eğitim vermediği gibi **çivi çakamayan, yumurta pişiremeyen, can sıkıntısına çözüm bulamayan, topluma değer katamayan gerçek dünyadan uzaklaşmış insanlar** ortaya çıkarır.
- Zorunlu okul eğitimini bu şekilde resmettikten sonra Gatto, **eğitime değil zorunlu okul eğitime karşı olduğunu** belirterek ikisi arasındaki farkı ortaya koymakta ve çözüm önerisini de bu fark üzerinden geliştirmektedir.
- Yazara göre **okul öğretimi bir alışkanlık ve davranış talimi** meselesidir, başkalarının belirlediği gündem hep en üsttedir ve dışarıdan içeriye doğru oluşur. **Eğitim** ise öncelikle **insanın kendine hâkim olması, kendini geliştirmesi ve hatta kendini aşma** meselesidir. **Okul öğretiminin eksikliği çok kolay telafi edilebilir ancak eğitimi olmayan insan hayat boyu tökezler.** Okul öğretimi öğrencileri bir mekana hapsedip liyakatlerinden emin olunmayan kişilere teslim ederken, **eğitim her yerde gerçekleşebilir ve bilgi aktarma yeteneğine sahip herhangi bir kimse onu öğrenmek isteyenlerle her şekilde temas kurabilir.**

- Yazarın okul eğitimine alternatif olarak önerdiği eğitim şekli **açık kaynaklı öğrenmedir**. Gatto'ya göre Amerika'nın tarihi tecrübesinde zaten var olan ve Amerikan halkının inanılmaz bir icat kabiliyeti göstermesini sağlayan bu öğrenme şekli, zorunlu okul eğitiminin ihdas edilmesiyle baltalanmıştır. Açık kaynaklı öğrenme **esnek mekanları ve esnek sıralama düzenlerini içine alan esnek zamanlı** bir faaliyettir çünkü insan çeşitliliği bunu gerektirir.
- Kişisel olarak yönetilen bireyselleşmiş bir eğitim olan açık kaynaklı öğrenmede kimin öğretmen olacağına hükümet değil öğrencinin kendisi karar verir. **Öğrenci aktiftir ve kendi eğitim harcını karma sorumluluğunu yüklenir**. Bu öğrenme şeklinde kitlesel değil diyalektik zihnin merkezde olduğunu söyleyen Gatto, böyle bir zihnin muazzam bir örneğinin tapınaktaki yaşlıları sıkı bir şekilde sorgulayan genç İsa'nın hikâyelerinde bulunduğunu söylemektedir.
- **Hayata değer katmanın okulla değil, okula rağmen gerçekleştiğine** dair tezini delillendirmek için Gatto, Amerika tarihinden **-okula hiç gitmeden ya da okulu bırakarak-** açık kaynaklı öğrenme şekillerini benimsemiş başarılı kişilerin örneklerine sıkça yer vermektedir. **Benjamin Franklin, David Farragut, Jonathan Goodwin, George Washington, Thomas Jefferson, Thomas Edison ve Bernard Shaw** yazarın örnek olarak zikrettiği isimler arasındadır.
- Kitabın altıncı bölümünde yazar, **okulun dayattığı sistemden sıyrılarak idarenin haberi olmadan öğrenci ve velileriyle işbirliği halinde kendi öğretim felsefesini ve öğrenci merkezli müfredatını nasıl uygulamaya koyduğunu** ve bu uygulamanın olumlu sonuçlarını aktarmaktadır. Müfredatının merkezine **öğrencilerin öğrenmek istedikleri konuları ve kendi tespit ettikleri zayıflıklarının çözümünü** koyan Gatto, genel hedefi de **"kendi hayatına senaryo yazma becerisi"** olarak belirlemiştir.
- Kitabın dokuzuncu bölümünde ABD'nin meşhur üniversitelerinden birine girmek için çabalayan torununa yazdığı bir mektuba da yer veren yazar, **zorunlu okul eğitime ve bunun bir uzantısı olan üniversite algısına olan karşıtlığını** da böylece kendi hayatından örneklerle somutlaştırmaktadır. Yazara göre **okul, ıslah çabalarıyla zaman kaybedilecek bir yer değildir**, ortadan kaldırılması gerekir. Çözümün evvela bu sistemin içine hiç girmemek olduğunu söyleyen Gatto, bir **açık kaynak öğrenme şekli örneği olarak sunduğu ev okulu projesini uygulayan aileleri tebrik etmektedir**.
- Sistemden kendini sıyıramayanlar içinse Gatto, son bölümde yer verdiği **Bartleby projesini** geliştirmiştir. Bir sivil itaatsizlik örneği sayılabilecek bu projeye göre ilk adım, ülkenin farklı yerlerindeki öğrencilerin **"ben senin testini cevaplamak istemiyorum"** şeklinde mevcut sisteme tepkilerini göstermeleri olacaktır. Yazar, ufak sayılabilecek **bu**

tür reddedişlerin git gide büyüyerek okul sistemini kökünden sarsacağına olan inancını dile getirmekte ve kitabı sonlandırmaktadır.

- Yazarın kimi zaman, **okulu bıraktıktan sonra “suça karışmış” kişilerin öykülerini de başarı hikâyeleri olarak vermesi problemlili gözükme** ve açık kaynaklı öğrenme olarak isimlendirdiği eğitim şeklinin, sonucu ne olursa olsun “cesaret gösterilerine” odaklandığı şeklinde bir düşünceyi akla getirmektedir.
- **Amerika’nın geçmişini yücelterek zorunlu okul eğitiminin tesis edilmesindeki suçluyu – Prusya kültürü, Çin Hanedanlığı gibi-dış unsurlarda arayan** yazarın Amerikan halkının bu konudaki muhtemel dahlini yeterince dillendirmemiş olması da eleştirilecek diğer bir noktadır.
- **Şu sorular ise kitapta cevapsız kalmaktadır:** Okulun kişilerin hayatına ve topluma değer kattığı örnekler de yok mudur? Mevcut modern devlet yapılarının içinde alternatif eğitim sistemleri kurmak mümkün müdür? Okul dışında olsa da devletin kontrolünde gerçekleşen ev okulu uygulamaları gerçekten açık kaynak öğrenmeyi sağlamakta mıdır?
- Kitabında **zorunlu okul eğitiminin ortadan kaldırılması için yöntem geliştirme çabasında** olan Gatto’nun, **post- modern dönemde pek çok kurumun otoritesini zayıflatan iletişim teknolojilerinin, medyanın ve internetin okulun meşruiyetini de kökünden sarsan bir gücü haiz olduğuna yeterince değinmemesi** kitapta eksik kalan bir nokta olarak gözükmektedir.
- Son dönemlerde **okul katliamları ve öğretmenlerin silahlandırılmasını öngören okul güvenliği yasa tasarısıyla gündeme gelen Amerika’nın** eğitim sistemine dair canlı örnekler sunması, okula dair kabullerimizi ve sistemi sorgulamaya davet etmesi, Amerika’nın siyasetine, askeri politikalarına, ekonomisine, kültürüne, ceza sistemine, tarihine dair kıymetli bilgiler sunması, eğitim araştırmalarında istifade edilebilecek farklı birçok kaynağa yönlendirmesi kitabı kıymetli yapan noktalardan bazılarıdır.

(**NOT:** İnternette alıntı yapılarak düzenlenmiştir.)

Zeki DOĞAN – Sosyal Bilgiler Öğretmeni

sosyalciniz.wordpress.com